

HOE KUNNEN WE ONLINE HET GESPREK
AANGAAN? | MBO-STUDENTEN IN
EUROPA AAN HET WOORD

De dialoog in het mbo over lastige maatschappelijke onderwerpen

Het Erasmus+ project Vox Pop Europe ontwikkelt en evalueert een internationaal, digitaal dialoogplatform waar mbo-studenten uit verschillende landen en met diverse achtergronden en ervaringen met elkaar in gesprek kunnen gaan over uiteenlopende maatschappelijke onderwerpen. De afgelopen maanden zijn iets meer dan 700 mbo-studenten gevraagd om input over welke onderwerpen ze graag met jongeren uit andere Europese landen zouden willen bespreken en hoe we de online context hierbij zo goed mogelijk kunnen inzetten. Een eerste evaluatie. **MANJA COOPMANS, JONNE BLOEM EN**

DAMIAN VAN DER NEUT

Het faciliteren van betekenisvolle dialogen over (gevoelige) maatschappelijke onderwerpen is een belangrijk onderdeel van burgerschapsonderwijs, net zoals het leren omgaan met verschillen. Dit is niet altijd even gemakkelijk. Het begeleiden van gesprekken over gevoelige onderwerpen vraagt veel van docenten, des te meer in de online context waarin veel van het onderwijs afgelopen jaar plaats vond. Ook in het beroepsonderwijs waren dergelijke online dialogen een uitdaging, bleek uit een recent rapport van de Inspectie van het Onderwijs.¹

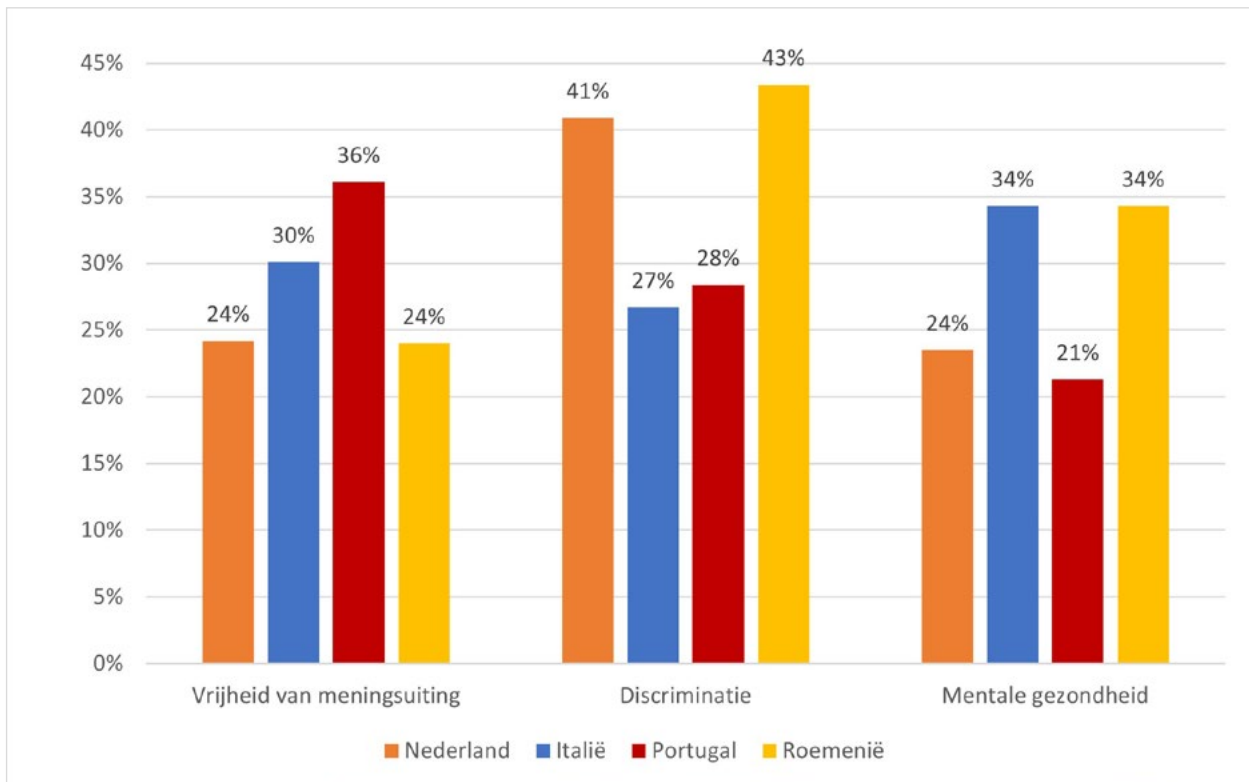
Toch is het de online omgeving waar jongeren zich een groot gedeelte van de tijd bevinden en waar ook steeds vaker het publieke debat plaatsvindt. Ook biedt de online context interessante voordelen ten opzichte van dialogen over maatschappelijke onderwerpen binnen de grenzen van het klaslokaal, zoals het ontmoeten van mensen met uiteenlopende achtergronden, ongeacht de (homogene) samenstelling van de buurt of school of de mogelijkheden om internationale ervaringen op te doen. Of de mogelijkheid om anoniem te blijven,

waardoor gevoelige onderwerpen wellicht gemakkelijker bespreekbaar worden. Een belangrijke vraag is dus: hoe faciliteren we laagdrempelige, betekenisvolle online dialogen over lastige maatschappelijke onderwerpen tussen jongeren in een internationale context?

HET VOX POP EUROPE PROJECT

In het Erasmus+ project Vox Pop Europe wordt antwoord gegeven op bovenstaande vraag door het ontwikkelen en evalueren van een internationaal, digitaal dialoogplatform waar mbo-studenten uit verschillende

1. *Inspectie van het Onderwijs (2021, 24 november). Gevoelige onderwerpen niet in de online les tijdens de coronacrisis. Geraadpleegd op 2 februari 2022, van www.onderwijsinspectie.nl*

Percentage studenten die kozen voor de verschillende maatschappelijke thema's

landen en met diverse achtergronden en ervaringen met elkaar in gesprek kunnen gaan over uiteenlopende maatschappelijke onderwerpen. Het uitgangspunt hierbij is jongeren op basis van enkele stellingen over een bepaald thema te koppelen aan een gesprekspartner met een tegenovergestelde mening over dit thema. In een anonieme 1-op-1 chat gaan zij vervolgens het gesprek aan met elkaar. Op deze manier bieden de dialogen niet alleen een mogelijkheid om meer algemene gespreksvaardigheden te oefenen, maar oefenen jongeren ook in het omgaan met verschillen.

Samen met onderzoekers, docenten en ontwikkelaars wordt momenteel hard gewerkt aan het inrichten van dit digitale dialoogplatform, dat in het voorjaar intensief getest zal gaan worden door mbo-docenten en -studenten uit Italië, Nederland, Portugal en Roemenië. De afgelopen maanden zijn iets meer dan 700 mbo-studenten gevraagd om input

over welke onderwerpen ze graag met jongeren uit andere Europese landen zouden willen bespreken en hoe we de online context hierbij zo goed mogelijk kunnen inzetten. Omdat dit waardevolle informatie is voor eenieder die bezig is met dit onderwerp, zetten we een aantal van de belangrijkste inzichten uit dit voortraject hieronder op een rijtje.

WAAR WILLEN MBO-STUDENTEN MET ANDERE EUROPESE JONGEREN OVER PRATEN ONLINE?

Op basis van een lijst van 15 actuele onderwerpen, waaruit jongeren 3 thema's mochten kiezen waar zij graag met Europese leeftijdsgenoten over zouden willen praten, kwam een duidelijke top-3 naar voren: in alle vier de landen waren *discriminatie*, *vrijheid van meningsuiting* en *mentale gezondheid* favoriet. Zo gaven Nederlandse studenten bijvoorbeeld aan het graag te willen hebben over landverschillen ten

aanzien van discriminatie en racisme, en gaven Roemeense studenten aan met Europese leeftijdsgenoten te willen praten over hun ervaringen met discriminatie, en samen oplossingen te zoeken hiervoor.

STUDENTEN VINDEN HET BELANGRIJK OM ZICH GEHOORD TE VOELEN

Tegelijkertijd werd door Roemeense studenten meerdere malen de vraag gesteld hoe te communiceren met iemand met een andere mening, zonder deze persoon te beledigen. Dit leren omgaan met meningsverschillen werd ook door studenten in de andere landen benoemd. Hierbij gaven sommige studenten aan dat ze bepaalde onderwerpen, zoals vrijheid van religie, liever niet bespreken om »

conflicten te vermijden. Dit was met name in Italië, Portugal en Roemenië het geval, terwijl Nederlandse mbo-studenten juist aangaven dit één van de interessantste gesprekstema's te vinden.

Een ander veelvuldig terugkerend antwoord op de vraag waarom studenten bepaalde thema's liever niet bespraken, was een gebrek aan kennis over het onderwerp, met name bij het thema democratie, politiek en verkiezingen. Dit werd in alle vier de landen gevonden. Voor sommige studenten was het gebrek aan politieke kennis juist reden om *meer* over het onderwerp te willen praten met anderen. Zo sprak een Nederlandse mbo-student de wens uit 'dat er meer jongeren in de politiek komen en dat we meer over

politiek en democratie op school krijgen'.

MENTALE GEZONDHEID

Tot slot relevant om op te merken is dat het derde thema in de gemeenschappelijke top-3, mentale gezondheid, door docenten in het eerder genoemde rapport van de Inspectie van het Onderwijs juist ook genoemd werd als voorbeeld van een gevoelig onderwerp dat zij in de online onderwijscontext minder vaak aankaartten. Gezien de behoefte van mbo-jongeren om hierover te communiceren, zoals blijkt uit de hier geschetste bevindingen, is het dus extra belangrijk uit te zoeken of anonieme, 1-op-1 gesprekken met leeftijdsgenoten een dergelijk onderwerp beter bespreekbaar maken.

WANNEER IS ZO'N ONLINE DIALOOG OVER MAATSCHAPPELIJKE THEMA'S WAARDEVOL VOOR MBO-STUDENTEN?

Jongeren gaven aan dat de meest waardevolle uitkomst van zo'n online gesprek het *horen van andere meningen of nieuwe perspectieven* is. Dit antwoord werd in alle vier de landen vele malen vaker gegeven dan bijvoorbeeld 'dat we het eens zijn met elkaar' of 'wanneer ik mijn standpunt heb bewezen'. Het merendeel van de deelnemende mbo-studenten lijkt dus van mening dat (online) dialogen over maatschappelijke onderwerpen niet hoeven te worden ingestoken op het bereiken van consensus of het winnen van een discussie, maar dat het gaat om het opdoen van ervaringen met verschillen.

advertentie

REKENMEETING

Alles over de nieuwe rekeneisen

Dé plek voor de rekenprofessional in het mbo om zich te verdiepen in het veranderende rekenonderwijs. Kom ook naar het spiksplinternieuwe Onderwijs Experience Center in Utrecht. We rekenen op je!

De Rekenmeeting:

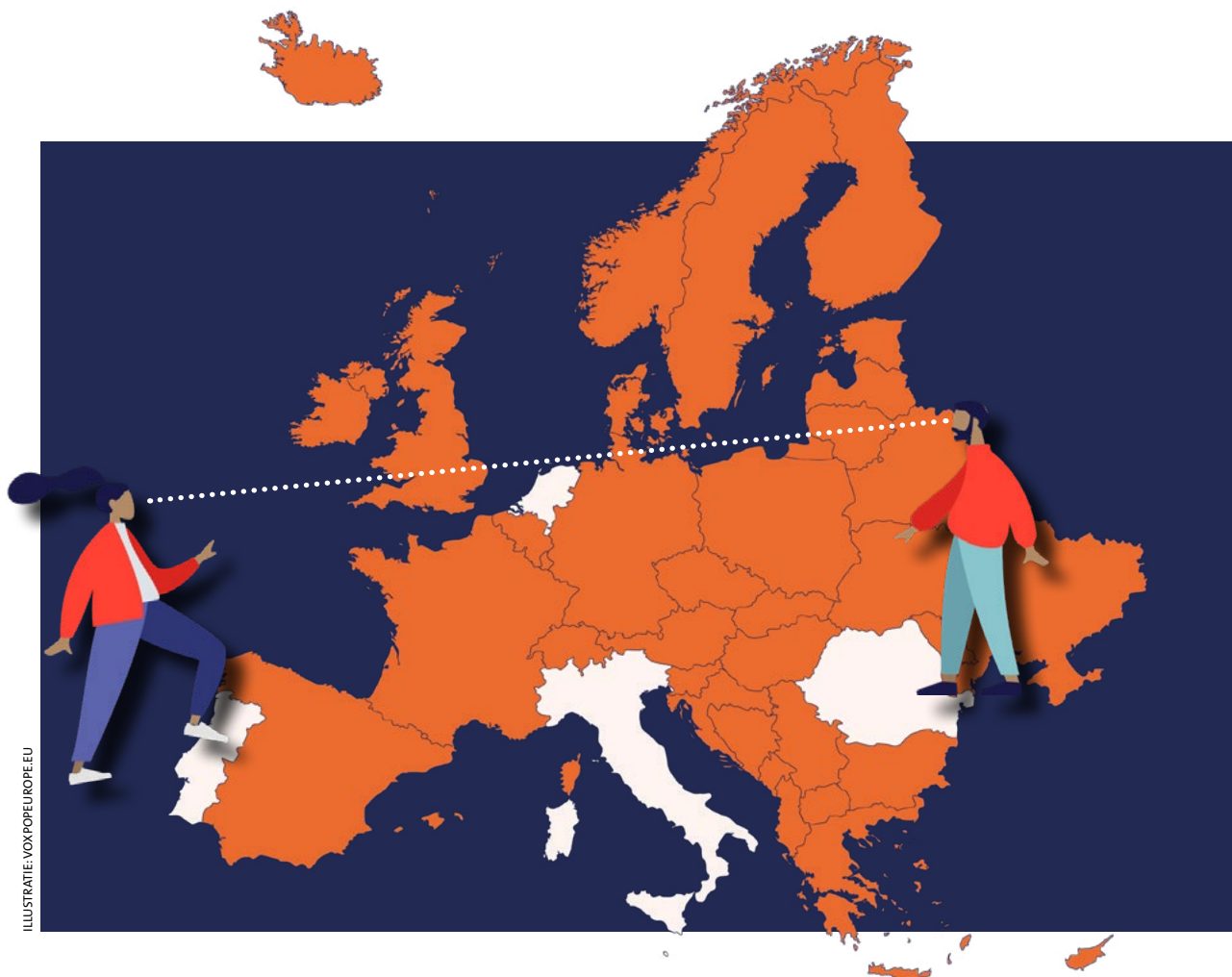
- ▣ biedt verdieping in de nieuwe rekeneisen;
- ▣ geeft inzicht in de methode GRIP Rekenen;
- ▣ biedt ruimte voor ontspanning en inspiratie;
- ▣ is een plek voor ontmoeting.

16 maart | 14.00 - 17.00 uur | Toegang = gratis
Bekijk het programma op instruct.nl/rekenmeeting

ER IS GEBREK AAN KENNIS BIJ DE THEMA'S DEMOCRATIE, POLITIEK EN VERKIEZINGEN

Daarnaast vindt een groot deel van de studenten het belangrijk om zich gehoord te voelen door de ander. Dit kwam ook terug wanneer gevraagd werd welke basisregels van de gespreksvoering benadrukt zouden moeten worden tijdens de online dialogen, waarbij – naast de nummer 1 favoriet 'wees respectvol naar de ander, ook wanneer je het niet met elkaar eens bent' – 'geef de andere persoon de ruimte om te spreken en onderbreek elkaar niet' met stipt op nummer 2 stond.

Tot slot gaven jongeren aan dat om dergelijke gesprekken met andere Europese jongeren te kunnen voeren, ze graag eerst wat meer

ILLUSTRATIE: VOXPOPEUROPE.EU

willen weten van de ander. Met name naam en leeftijd worden in alle vier de landen vaak genoemd, als ook – in iets mindere mate – waar iemand woont en wat voor onderwijs diegene volgt. Complete anonimiteit lijkt een online dialoog over maatschappelijke onderwerpen dus niet ten goede te komen.

EN WAT WORDT ER NU PRECIES GEDAAN MET DEZE INPUT VAN MBO-STUDENTEN?

Op basis van de input door de deelnemende studenten wordt op dit moment het digitale dialoogplatform verder uitgewerkt. Zo zullen de dialoogsessies zich focussen op de top-3 van maatschappelijke thema's zoals gekozen door de studenten. Ook worden er lessen voorbereid die studenten helpen zich voor te bereiden op de online dialogen, waarbij het te bespreken onderwerp inhoudelijk wordt behandeld, maar ook hoe dit gesprek vervolgens aan te

gaan, zodat jongeren met voldoende kennis en zelfvertrouwen het gesprek aangaan. Daarnaast wordt het platform zo opgezet dat studenten elkaar eerst kort leren kennen, voor ze met elkaar de diepte induiken over een maatschappelijk thema waar ze beiden een ander standpunt over innemen. Tot slot wordt er gewerkt aan een vertaalmogelijkheid, en aan een virtuele assistent om studenten te helpen wanneer ze vastlopen, bijvoorbeeld door voorbeeldvragen te geven.

In de pilotsessies die eind voorjaar plaatsvinden, wordt vervolgens samen met de deelnemende mbo-docenten en -studenten geëvalueerd wat werkt. ■

MANJA COOPMANS IS ASSISTANT PROFESSOR INTERDISCIPLINARY SOCIAL SCIENCE: YOUTH STUDIES | UTRECHT UNIVERSITY, JONNE BLOEM EN DAMIAN VAN DER NEUT ZIJN JUNIOR-ONDERZOEKERS

Het uitgangspunt van dit platform, dat bedacht is door Civinc, is jongeren op basis van enkele stellingen over een bepaald thema te koppelen aan een gesprekspartner met een tegenovergestelde mening over dit thema.

Interesse?

Wil je meer weten over dit project? Ideeën of ervaringen uitwisselen? Kijk dan op voxpopeurope.eu of neem contact op met Manja Coopmans, universitair docent Jeugdstudies aan de Universiteit Utrecht, door een mailtje te sturen naar m.coopmans@uu.nl.

Vox Pop Europe wordt gefinancierd met subsidie van de Europese Commissie (projectnummer 2020-1-NL01-KA226-VET-083133). De Europese Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud hiervan.